

Uchwała nr 10.27.04.2026

Senatu

Uniwersytetu Komisji Edukacji Narodowej w Krakowie

z dnia 27 kwietnia 2026 roku

w sprawie: przyporządkowania kierunku studiów Historia I stopnia, profil ogólnoakademicki, do dyscyplin naukowych i zatwierdzenia efektów uczenia się

Działając na podstawie art. 28 ust. 1 punkt 11 Ustawy z dnia 20 lipca 2018 roku – Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce (t.j. Dz. U. z 2024 poz. 1571), § 7 ust. 1. Rozporządzenia Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego z dnia 27 września 2018 r. w sprawie studiów (Dz. U. z 2023 poz. 2787) oraz § 23 pkt 23 Statutu Uczelni, po uzyskaniu opinii samorządu studenckiego i instytutowej rady ds. jakości kształcenia, Senat Uniwersytetu Komisji Edukacji Narodowej w Krakowie postanawia, co następuje:

§ 1

Senat Uniwersytetu Komisji Edukacji Narodowej w Krakowie przyporządkowuje kierunek studiów Historia I stopnia, profil ogólnoakademicki do dyscypliny naukowej – historia – 100% oraz wskazuje ją jako dyscyplinę wiodącą.

§ 2

Opis zakładanych efektów uczenia się dla kierunku, o którym mowa w § 1, stanowi załącznik do niniejszej uchwały Senatu.

§ 3

Uchwała wchodzi w życie od roku akademickiego 2026/2027.

p.o. Rektor

dr hab. Wojciech Bąk, prof. UKEN

1. Nazwa kierunku **Historia** (studia I stopnia)
2. **Dziedziny i dyscypliny**, do których jest przyporządkowany kierunek:

	Zgodnie z rozporządzeniem MEiN z dnia 11 października 2022 r. w sprawie dziedzin nauki i dyscyplin naukowych oraz dyscyplin artystycznych (Dz.U. z 2025 r., poz. 211)	
Dziedziny	nauk humanistycznych	
Dyscyplina wiodąca	historia	100%
Pozostałe dyscypliny:	-	-

3. Sylwetka absolwenta

Absolwent posiada:

1. w zaawansowanym stopniu – wszechstronną wiedzę z zakresu historii Polski i świata od czasów najdawniejszych do współczesności, a także historii lokalnej, szczególnie w odniesieniu do Krakowa i Małopolski, którą potrafi wykorzystać w pracy zawodowej, prowadząc własną działalność gospodarczą oraz podejmując działania na rzecz lokalnej społeczności;
2. umiejętności w zakresie do krytyki, analizy i interpretacji źródeł;
3. umiejętności posługiwania się w zaawansowanym stopniu językiem specjalistycznym historii w mowie i piśmie wraz ze znajomością różnych form wypowiedzi i pisarstwa historycznego;
4. zaawansowaną i ugruntowaną wiedzę merytoryczną, w tym z zakresu pedagogiki, psychologii, dydaktyki ogólnej, dydaktyki: historii oraz wiedzy o społeczeństwie umożliwiające po uzyskaniu pełnych uprawnień nauczycielskich (np. po ukończeniu studiów drugiego stopnia) nauczanie przedmiotów: historia oraz wiedza o społeczeństwie w szkole podstawowej;
5. zaawansowane i ugruntowane umiejętności dotyczące planowania, organizacji, realizacji i ewaluacji zadań przewidzianych dla nauczyciela i wychowawcy we wszystkich typach szkół, instytucjach kultury i związanych z dziedzictwem ze względu na ich funkcje edukacyjne i popularyzujące wiedzę historyczną;
6. zaawansowaną wiedzę oraz umiejętności pozwalające mu na pełnienie funkcji:
 - edukatora w pozaszkolnych instytucjach nauki, oświaty i kultury, a także organizacjach promujących wiedzę z zakresu historii;
 - popularyzatora wiedzy historycznej w środowisku lokalnym, w tym we współpracy z samorządem terytorialnym;
 - animatora działań związanych z promocją i ochroną dziedzictwa historycznego i kulturowego w ujęciu ogólnopolskim oraz regionalnym;
7. umiejętność posługiwania się współczesnymi technologiami informacyjno-komunikacyjnymi;
8. umiejętność posługiwania się językiem obcym nowożytnym na poziomie B2 Europejskiego Systemu Opisu Kształcenia Językowego Rady Europy;
9. świadomość ciągłego dokształcania się i rozwoju kulturalnego w procesie uczenia się przez całe życie.

Absolwent wyróżnia się:

- rozwiniętymi umiejętnościami interpersonalnymi, pozwalającymi na efektywną komunikację w zespołach wielokulturowych i na arenie międzynarodowej,
- zdolnością do samodzielnego uczenia się oraz aktualizowania wiedzy w dynamicznie zmieniającym się otoczeniu,
- przestrzeganiem standardów etycznych i promowaniem wartości związanych z odpowiedzialnym zarządzaniem,
- świadomością społeczną i zaangażowaniem w rozwiązywanie problemów lokalnych i globalnych.

4. Cel studiów

Absolwent kierunku Historia I stopnia przygotowany jest do podjęcia zatrudnienia w:

- instytucjach naukowych, zajmujących się różnymi aspektami badania dziejów,
- placówkach popularyzujących wiedzę historyczną;
- placówkach, stowarzyszeniach i instytucjach zajmujących się ochroną i promocją dziedzictwa kulturowego, w tym w archiwach, muzeach, skansenach, bibliotekach;
- instytucjach regionalnych (np. miejsca pamięci, centra i ośrodki kultury, fundacje, lokalne grupy działania);
- organizacjach zajmujących się poszukiwaniami genealogicznymi;
- instytucjach związanych z aktywnością w przestrzeni społecznej i politycznej..

5. Kierunkowe efekty uczenia się i ich odniesienie do efektów kształcenia dla obszaru/ów nauki:

Efekty uczenia się

Symbol efektu kierunkowego	Kierunkowe efekty uczenia się	Odniesienie do efektów uczenia się zgodnych z Polską Ramą Kwalifikacji	
		Symbol charakterystyk uniwersalnych I stopnia ¹	Symbol charakterystyk II stopnia ²
WIEDZA (absolwent zna i rozumie)			
K_W01	w zaawansowanym i uporządkowanym stopniu wiedzę z zakresu historii umożliwiającą specjalizację w wybranych obszarach badań historycznych oraz jej twórcze zastosowanie w działalności zawodowej	P6U_W	P6S_WG P6S_WK
K_W02	w zaawansowanym stopniu terminologię z zakresu historii	P6U_W	P6S_WG
K_W03	w zaawansowanym stopniu zależności występujące w historii Polski i powszechnej, od czasów najdawniejszych do współczesności	P6U_W	P6S_WG
K_W04	w zaawansowanym stopniu zależności między zdarzeniami a procesami politycznymi, społecznymi, gospodarczymi i kulturowymi w danej epoce	P6U_W	P6S_WG

¹ Zgodnie z załącznikiem do ustawy z dnia 22 grudnia 2015 r. o Zintegrowanym Systemie Kwalifikacji (Dz.U.2024 poz. 1606 z dnia 31.10.2024).

² Zgodnie z załącznikiem do rozporządzenia Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego z dnia 14 listopada 2018 r. w sprawie charakterystyk drugiego stopnia efektów uczenia się dla kwalifikacji na poziomach 6-8 Polskiej Ramy Kwalifikacji (Dz. U. z 2018 r., poz. 2218).

K_W05	charakterystyczne dla danej epoki wydarzenia, procesy, postaci, mające wpływ na dzieje regionu, kraju, Europy i świata	P6U_W	P6S_WG P6S_WK
K_W06	zaawansowane metody analizy, interpretacji i wykorzystania tekstów źródłowych, historiograficznych oraz narzędzia warsztatu badawczego historyka w powiązaniu z wybraną epoką historyczną	P6U_W	P6S_WG
K_W07	w zaawansowanym i uporządkowanym stopniu nauki pomocnicze historii niezbędne do badania i poznawania wydarzeń oraz procesów i zjawisk historycznych	P6U_W	P6S_WG
K_W08	Zna i potrafi stosować narzędzia oraz technologie informacyjno-komunikacyjne, w tym bazy danych i sztuczną inteligencję, w badaniach historycznych	P6U_W	P6S_WG
K_W09	słownictwo i zasady gramatyki języka łacińskiego pozwalające zrozumieć i przetłumaczyć proste inskrypcje oraz teksty źródłowe	P6U_W	P6S_WG
K_W10	podstawowe regulacje prawne i zasady dotyczące zakresu ochrony własności intelektualnej oraz prawa autorskiego	P6U_W	P6S_WK
K_W11	podstawowe zasady przedsiębiorczości i zna możliwości wykorzystania wiedzy historycznej w gospodarce	P6U_W	P6S_WK
K_W12	podstawowe rodzaje współczesnych mediów (np. media cyfrowe, społecznościowe, audiowizualne) oraz ich rolę w edukacji historycznej i społecznej	P6U_W	P6S_WK
K_W13	historię, kulturę oraz status prawny mniejszości zamieszkujących ziemię polskie w sposób uporządkowany	P6U_W	P6S_WK
K_W14	najważniejsze pojęcia z zakresu historii sztuki oraz ochrony dziedzictwa kulturowego	P6U_W	P6S_WK
K_W15	podstawowe pojęcia i teorie z zakresu pedagogiki pamięci	P6U_W	P6S_WK
UMIEJĘTNOŚCI (absolwent potrafi)			
K_U01	samodzielnie zdobywać wiedzę w sposób uporządkowany i systematyczny, wykorzystując nowoczesne technologie informacyjne, techniki pozyskiwania, klasyfikowania i analizowania informacji	P6U_U	P6S_UO P6S_UU
K_U02	stosować świadomie w mowie i w piśmie terminologię z zakresu historii oraz	P6U_U	P6S_UW

	wybranych nauk humanistycznych i społecznych oraz działalności popularyzatorskiej		P6S_UK
K_U03	przekazywać i propagować w środowisku lokalnym zaawansowaną wiedzę z zakresu historii w skali powszechnej, krajowej i regionalnej	P6U_U	P6S_UW P6S_UO P6S_UK
K_U04	analizować, interpretować źródła historyczne, teksty historiograficzne oraz inne nośniki pamięci historycznej, a także przeprowadzać ich krytykę	P6U_U	P6S_UW
K_U05	zdobywać wiedzę oraz rozwijać podstawowe umiejętności badawcze pod kierunkiem opiekuna naukowego (promotora, tutora kierunkowego)	P6U_U	P6S_UU
K_U06	oceniać krytycznie stan swojej wiedzy oraz posiadane umiejętności i na tej podstawie planować dalsze uczenie się, doskonaląc jakość swojej pracy i projektując ścieżkę własnego rozwoju	P6U_U	P6S_UO P6S_UU
K_U07	analizować i interpretować zebrane wyniki badań historycznych pochodzące z różnych źródeł, stosując różnorodne metody i techniki ich prezentacji	P6U_U	P6S_UW
K_U08	w sposób krytyczny formułować i uzasadniać swoje stanowisko w dyskusji naukowej, wykorzystując nabytą wiedzę, jak też poglądy reprezentantów różnych nurtów historiograficznych	P6U_U	P6S_UW P6S_UK P6S_UU
K_U09	przygotować wypowiedzi ustne i prace pisemne w języku polskim, poprawnie stosując różnorodne formy pisarstwa historycznego, aparat naukowy (w tym przypisy) oraz terminologię właściwą dla nauk historycznych, społecznych i pokrewnych	P6U_U	P6S_UW P6S_UK
K_U10	stosować narzędzia właściwe dla technologii informacyjno-komunikacyjnych, bazy danych, multimedia, zasoby Internetu, sztuczną inteligencję (AI), a także oceniać i opracowywać pozyskane w ten sposób dane	P6U_U	P6S_UW P6S_UO
K_U11	dokonywać analizy materiału źródłowego z zastosowaniem znajomości języka łacińskiego	P6U_U	P6S_UW P6S_UK
K_U12	komunikować się w jednym języku nowożytnym (na poziomie B2) w mowie i piśmie	P6U_U	P6S_UW P6S_UK

K_U13	stosować różnorodne metody upowszechniania i popularyzacji wiedzy historycznej oraz z nauk pokrewnych, w tym również z zastosowaniem nowoczesnych mediów	P6U_U	P6S_UW P6S_UK
K_U14	planować, organizować pracę indywidualną i zespołową, przede wszystkim w obszarze edukacji oraz popularyzowania wiedzy historycznej, społecznej i z nauk pokrewnych	P6U_U	P6S_UO
K_U15	przekształcić wiedzę historyczną w produkt lub usługę	P6U_U	P6S_UW
K_U16	potrafi formułować i prezentować wypowiedzi akademickie w formie pisemnej i ustnej (np. referat, esej, artykuł), z wykorzystaniem właściwej struktury, argumentacji oraz aparatu naukowego charakterystycznego dla historii	P6U_U	P6S_UK
KOMPETENCJE SPOŁECZNE (absolwent jest gotów do)			
K_K01	stosowania zasad etyki ogólnej w pracy zawodowej i naukowej, w tym poszanowania cudzej własności intelektualnej	P6U_K	P6S_KK P6S_KO
K_K02	doceniania roli nauk historycznych, społecznych i pokrewnych dla kształtowania więzi społecznych na poziomie lokalnym i krajowym	P6U_K	P6S_KK P6S_KR
K_K03	aktywnego propagowania wiedzy historycznej w różnych środowiskach	P6U_K	P6S_KO
K_K04	aktywnego uczestniczenia w życiu kulturalnym Polski i regionu oraz w dyskusjach i debatach i przekazywanie w ten sposób wiedzy historycznej osobom zainteresowanym historią	P6U_K	P6S_KO P6S_KR
K_K05	szanowania odmienności poglądów determinowanych różnym podłożem narodowym, etnicznym i kulturowym, a także wynikających z mentalności epoki oraz prowadzenia dyskusji i polemik w sposób etyczny i kulturalny	P6U_K	P6S_KK P6S_KO P6S_KR
K_K06	ustawicznego rozwoju własnych kompetencji humanistycznych i społecznych, a także krytycznej oceny posiadanej wiedzy i odbieranych treści	P6U_K	P6S_KO P6S_KK
K_K07	ciągłego uczenia się i odpowiedzialnej oraz etycznej adaptacji nowych technologii (w tym sztucznej inteligencji) w pracy historyka	P6U_K	P6S_KK P6S_KR

Efekty uczenia związane z przygotowaniem do nauczania

I. Ogólne efekty uczenia się uzyskane przez absolwenta, związane z przygotowaniem do nauczania

Nazwa ogólnego efektu uczenia się
WIEDZA (zna i rozumie)
OW01, podstawy filozofii wychowania i aksjologii pedagogicznej, specyfikę głównych środowisk wychowawczych i procesów w nich zachodzących;
OW02, klasyczne i współczesne teorie rozwoju człowieka, wychowania, uczenia się i nauczania lub kształcenia oraz ich wartości aplikacyjne;
OW03, rolę nauczyciela lub wychowawcy w modelowaniu postaw i zachowań uczniów; OW04 normy, procedury i dobre praktyki stosowane w działalności pedagogicznej (wychowanie przedszkolne, nauczanie w szkołach podstawowych i średnich ogólnokształcących, technikach i szkołach branżowych, szkołach specjalnych i oddziałach specjalnych oraz integracyjnych, w różnego typu ośrodkach wychowawczych oraz kształceniu ustawicznym);
OW05, zagadnienie edukacji włączającej, a także sposoby realizacji zasady inkluzji;
OW06, zróżnicowanie potrzeb edukacyjnych uczniów i wynikające z nich zadania szkoły dotyczące dostosowania organizacji procesu kształcenia i wychowania;
OW07, sposoby projektowania i prowadzenia działań diagnostycznych w praktyce pedagogicznej; OW08, strukturę i funkcje systemu oświaty – cele, podstawy prawne, organizację i funkcjonowanie instytucji edukacyjnych, wychowawczych i opiekuńczych, a także alternatywne formy edukacji;
OW09, podstawy prawne systemu oświaty niezbędne do prawidłowego realizowania prowadzonych działań edukacyjnych;
OW10, prawa dziecka i osoby z niepełnosprawnością;
OW11, zasady bezpieczeństwa i higieny pracy w instytucjach edukacyjnych, wychowawczych i opiekuńczych oraz odpowiedzialności prawnej nauczyciela w tym zakresie, a także zasady udzielania pierwszej pomocy;
OW12, procesy komunikowania interpersonalnego i społecznego oraz ich prawidłowości i zakłócenia;
OW13, podstawy funkcjonowania i patologie aparatu mowy, zasady emisji głosu, podstawy funkcjonowania narządu wzroku i równowagi;
OW14, treści nauczania i typowe trudności uczniów związane z ich opanowaniem;
OW15, metody nauczania i doboru efektywnych środków dydaktycznych, w tym zasobów internetowych, wspomagających nauczanie przedmiotu lub prowadzenie zajęć, z uwzględnieniem zróżnicowanych potrzeb edukacyjnych uczniów
UMIEJĘTNOŚCI (umie, potrafi)
OU01, obserwować sytuacje i zdarzenia pedagogiczne, analizować je z wykorzystaniem wiedzy pedagogiczno-psychologicznej oraz proponować rozwiązania problemów;
OU02, adekwatnie dobierać, tworzyć i dostosowywać do zróżnicowanych potrzeb uczniów materiały i środki, w tym z zakresu technologii informacyjno-komunikacyjnej, oraz metody pracy w celu samodzielnego

projektowania i efektywnego realizowania działań pedagogicznych, dydaktycznych, wychowawczych i opiekuńczych;

OU03, rozpoznawać potrzeby, możliwości i uzdolnienia uczniów oraz projektować i prowadzić działania wspierające integralny rozwój uczniów, ich aktywność i uczestnictwo w procesie kształcenia i wychowania oraz w życiu społecznym;

OU04, projektować i realizować programy nauczania z uwzględnieniem zróżnicowanych potrzeb edukacyjnych uczniów;

OU05, projektować i realizować programy wychowawczo-profilaktyczne w zakresie treści i działań wychowawczych i profilaktycznych skierowanych do uczniów, ich rodziców lub opiekunów i nauczycieli;

OU06, tworzyć sytuacje wychowawczo-dydaktyczne motywujące uczniów do nauki i pracy nad sobą, analizować ich skuteczność oraz modyfikować działania w celu uzyskania pożądanych efektów wychowania i kształcenia;

OU07, podejmować pracę z uczniami rozbudzającą ich zainteresowania i rozwijającą ich uzdolnienia, właściwie dobrać treści nauczania, zadania i formy pracy w ramach samokształcenia oraz promować osiągnięcia uczniów;

OU08, rozwijać kreatywność i umiejętność samodzielnego, krytycznego myślenia uczniów; OU09 skutecznie animować i monitorować realizację zespołowych działań edukacyjnych uczniów;

OU10, wykorzystywać proces oceniania i udzielania informacji zwrotnych do stymulowania uczniów w ich pracy nad własnym rozwojem; OU11 monitorować postępy uczniów, ich aktywność i uczestnictwo w życiu społecznym szkoły;

OU12, pracować z dziećmi ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi, w tym z dziećmi z trudnościami adaptacyjnymi związanymi z doświadczeniem migracyjnym, pochodzącymi ze środowisk zróżnicowanych pod względem kulturowym lub z ograniczoną znajomością języka polskiego;

OU13, odpowiedzialnie organizować pracę szkolną oraz pozaszkolną ucznia, z poszanowaniem jego prawa do odpoczynku;

OU14, skutecznie realizować działania wspomagające uczniów w świadomym i odpowiedzialnym podejmowaniu decyzji edukacyjnych i zawodowych;

OU15, poprawnie posługiwać się językiem polskim i poprawnie oraz adekwatnie do wieku uczniów posługiwać się terminologią przedmiotu;

OU16, posługiwać się aparatem mowy zgodnie z zasadami emisji głosu;

OU17, udzielać pierwszej pomocy;

OU18, samodzielnie rozwijać wiedzę i umiejętności pedagogiczne z wykorzystaniem różnych źródeł, w tym obcojęzycznych, i technologii.

KOMPETENCJE SPOŁECZNE (jest gotów do)

OK01, posługiwania się uniwersalnymi zasadami i normami etycznymi w działalności zawodowej, kierując się szacunkiem dla każdego człowieka;

OK02, budowania relacji opartej na wzajemnym zaufaniu między wszystkimi podmiotami procesu wychowania i kształcenia, w tym rodzicami lub opiekunami ucznia, oraz włączania ich w działania sprzyjające efektywności edukacyjnej;

OK03, porozumiewania się z osobami pochodzącymi z różnych środowisk i o różnej kondycji emocjonalnej, dialogowego rozwiązywania konfliktów oraz tworzenia dobrej atmosfery dla komunikacji w klasie szkolnej i poza nią;

- OK04, podejmowania decyzji związanych z organizacją procesu kształcenia w edukacji włączającej;
- OK05, rozpoznawania specyfiki środowiska lokalnego i podejmowania współpracy na rzecz dobra uczniów i tego środowiska;
- OK06, projektowania działań zmierzających do rozwoju szkoły lub placówki systemu oświaty oraz stymulowania poprawy jakości pracy tych instytucji;
- OK07, pracy w zespole, pełnienia w nim różnych ról oraz współpracy z nauczycielami, pedagogami, specjalistami, rodzicami lub opiekunami uczniów i innymi członkami społeczności szkolnej i lokalnej

II. Efekty uczenia się uzyskane przez absolwenta dla bloku zajęć B, C, D i E

B.1. Psychologia	
WIEDZA (absolwent zna i rozumie)	
B.1.W1.	podstawowe pojęcia psychologii: procesy poznawcze, spostrzeganie, odbiór i przetwarzanie informacji, mowa i język, myślenie i rozumowanie, uczenie się i pamięć, rola uwagi, emocje i motywacje w procesach uczenia, uczenia się i wychowania, zdolności i uzdolnienia, psychologia różnic indywidualnych – różnice w zakresie inteligencji, temperamentu, osobowości i stylu poznawczego;
B.1.W2.	proces rozwoju ucznia w okresie dzieciństwa, adolescencji i wczesnej dorosłości: rozwój fizyczny, motoryczny i psychoseksualny, rozwój procesów poznawczych (myślenie, mowa, spostrzeganie, uwaga i pamięć), rozwój społeczno-emocjonalny i moralny, zmiany fizyczne i psychiczne w okresie dojrzewania, rozwój wybranych funkcji psychicznych, norma rozwojowa, rozwój i kształtowanie osobowości, rozwój w kontekście wychowania, zaburzenia w rozwoju podstawowych procesów psychicznych, teorie integralnego rozwoju ucznia, dysharmonie i zaburzenia rozwojowe u uczniów, zaburzenia zachowania; zagadnienia: nieśmiałości i nadpobudliwości, szczególnych uzdolnień, zaburzeń funkcjonowania w okresie dorastania, obniżenia nastroju, depresji, krystalizowania się tożsamości, dorosłości, identyfikacji z nowymi rolami społecznymi, a także kształtowania się stylu życia;
B.1.W3.	teorię spostrzegania społecznego i komunikacji: zachowania społeczne i ich uwarunkowania, sytuacja interpersonalna, empatia, zachowania asertywne, agresywne i uległe, postawy, stereotypy, uprzedzenia, stres i radzenie sobie z nim, porozumiewanie się ludzi w instytucjach, reguły współdziałania, procesy komunikowania się, bariery w komunikowaniu się, media i ich wpływ wychowawczy, style komunikowania się uczniów i nauczyciela, bariery w komunikowaniu się w klasie, różne formy komunikacji – autoprezentacja, aktywne słuchanie, efektywne nadawanie, komunikacja niewerbalna porozumiewanie się emocjonalne w klasie, porozumiewanie się w sytuacjach konfliktowych;
B.1.W4.	proces uczenia się: modele uczenia się, w tym koncepcje klasyczne i współczesne ujęcia w oparciu o wyniki badań neuropsychologicznych, metody i techniki uczenia się z uwzględnieniem rozwoju metapoznania, trudności w uczeniu się, ich przyczyny i strategie ich przewycięzania, metody i techniki identyfikacji oraz wspomagania rozwoju uzdolnień i

	zainteresowań, bariery i trudności w procesie komunikowania się, techniki i metody usprawniania komunikacji nauczyciela z uczniem oraz między uczniami;
B.1.W5.	zagadnienia autorefleksji i samorozwoju: zasoby własne w pracy nauczyciela – identyfikacja i rozwój, indywidualne strategie radzenia sobie z trudnościami, stres i nauczycielskie wypalenie zawodowe;
UMIEJĘTNOŚCI (absolwent potrafi)	
B.1.U1.	obserwować procesy rozwojowe uczniów;
B.1.U2.	obserwować zachowania społeczne i ich uwarunkowania;
B.1.U3.	świadomie i skutecznie komunikować się;
B.1.U4.	porozumieć się w sytuacji konfliktowej;
B.1.U5.	rozpoznawać bariery i trudności uczniów w procesie uczenia się;
B.1.U6.	identyfikować potrzeby uczniów w zakresie rozwoju uzdolnień i zainteresowań;
B.1.U7.	radzić sobie ze stresem i stosować strategie radzenia sobie z trudnościami;
B.1.U8.	zaplanować działania na rzecz rozwoju zawodowego na podstawie autorefleksji i informacji zwrotnej od innych osób;
KOMPETENCJE SPOŁECZNE (absolwent jest gotów do)	
B.1.K1.	autorefleksji nad własnym rozwojem zawodowym;
B.1.K2.	wykorzystania zdobytej wiedzy psychologicznej do analizy zdarzeń pedagogicznych;
B.2. Pedagogika	
WIEDZA (absolwent zna i rozumie)	
B.2.W1.	system oświaty: organizację i funkcjonowanie systemu oświaty, podstawowe zagadnienia prawa oświatowego, krajowe i międzynarodowe regulacje dotyczące praw człowieka, dziecka, ucznia oraz osób z niepełnosprawnościami, znaczenie pozycji szkoły jako instytucji edukacyjnej, funkcje i cele edukacji szkolnej, modele współczesnej szkoły, pojęcie ukrytego programu szkoły, alternatywne formy edukacji, zagadnienie prawa wewnątrzszkolnego, podstawę programową w kontekście programu nauczania oraz działania wychowawczo-profilaktyczne, tematykę oceny jakości działalności szkoły lub placówki systemu oświaty;
B.2.W2.	rolę nauczyciela i koncepcje pracy nauczyciela: etykę zawodową nauczyciela, nauczycielską pragmatykę zawodową – prawa i obowiązki nauczycieli, zasady odpowiedzialności prawnej opiekuna, nauczyciela, wychowawcy i za bezpieczeństwo oraz ochronę zdrowia uczniów, tematykę oceny jakości pracy nauczyciela, zasady projektowania ścieżki własnego rozwoju zawodowego, rolę początkującego nauczyciela w szkolnej rzeczywistości, uwarunkowania sukcesu w pracy nauczyciela oraz choroby związane z wykonywaniem zawodu nauczyciela;
B.2.W3.	wychowanie w kontekście rozwoju: ontologiczne, aksjologiczne i antropologiczne podstawy wychowania; istotę i funkcje wychowania oraz proces wychowania, jego strukturę, właściwości i dynamikę; pomoc psychologiczno-pedagogiczną w szkole – regulacje prawne,

	formy i zasady udzielania wsparcia w placówkach systemu oświaty, a także znaczenie współpracy rodziny ucznia i szkoły oraz szkoły ze środowiskiem pozaszkolnym;
B.2.W4.	zasady pracy opiekuńczo-wychowawczej nauczyciela: obowiązki nauczyciela jako wychowawcy klasy, metodykę pracy wychowawczej, program pracy wychowawczej, style kierowania klasą, ład i dyscyplinę, poszanowanie godności dziecka, ucznia lub wychowanka, różnicowanie, indywidualizację i personalizację pracy z uczniami, funkcjonowanie klasy szkolnej jako grupy społecznej, procesy społeczne w klasie, rozwiązywanie konfliktów w klasie lub grupie wychowawczej, animowanie życia społeczno-kulturalnego klasy, wspieranie samorządności i autonomii uczniów, rozwijanie u dzieci, uczniów lub wychowanków kompetencji komunikacyjnych i umiejętności społecznych niezbędnych do nawiązywania poprawnych relacji; pojęcia integracji i inkluzji; sytuację dziecka z niepełnosprawnością fizyczną i intelektualną w szkole ogólnodostępnej, problemy dzieci z zaburzeniami ze spektrum autyzmu i ich funkcjonowanie, problemy dzieci zaniedbanych i pozbawionych opieki oraz szkolną sytuację dzieci z doświadczeniem migracyjnym; problematykę dziecka w sytuacji kryzysowej lub traumatycznej; zagrożenia dzieci i młodzieży: zjawiska agresji i przemocy, w tym agresji elektronicznej, oraz uzależnień, w tym od środków psychoaktywnych i komputera, a także zagadnienia związane z grupami nieformalnymi, podkulturami młodzieżowymi i sektami;
B.2.W5.	sytuację uczniów ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi: specjalne potrzeby edukacyjne uczniów i ich uwarunkowania (zakres diagnozy funkcjonalnej, metody i narzędzia stosowane w diagnozie), konieczność dostosowywania procesu kształcenia do specjalnych potrzeb edukacyjnych uczniów (projektowanie wsparcia, konstruowanie indywidualnych programów) oraz tematykę oceny skuteczności wsparcia uczniów ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi;
B.2.W6.	zasady pracy z uczniem z trudnościami w uczeniu się; przyczyny i przejawy trudności w uczeniu się, zapobieganie trudnościom w uczeniu się i ich wczesne wykrywanie, specyficzne trudności w uczeniu się – dysleksja, dysgrafia, dysortografia i dyskalkulia oraz trudności w uczeniu się wynikające z dysfunkcji sfery percepcyjno-motorycznej oraz zaburzeń rozwoju zdolności, w tym językowych i arytmetycznych, i sposoby ich przewyższania; zasady dokonywania diagnozy nauczycielskiej i techniki diagnostyczne w pedagogice;
B.2.W7.	doradztwo zawodowe: wspomaganie ucznia w projektowaniu ścieżki edukacyjno-zawodowej, metody i techniki określania potencjału ucznia oraz potrzebę przygotowania uczniów do uczenia się przez całe życie.
UMIEJĘTNOŚCI (absolwent potrafi)	
B.2.U1.	wybrać program nauczania zgodny z wymaganiami podstawy programowej i dostosować go do potrzeb edukacyjnych uczniów;
B.2.U2.	zaprojektować ścieżkę własnego rozwoju zawodowego;
B.2.U3.	formułować oceny etyczne związane z wykonywaniem zawodu nauczyciela;
B.2.U4.	nawiązywać współpracę z nauczycielami oraz ze środowiskiem pozaszkolnym;
B.2.U5.	rozpoznawać sytuację zagrożeń i uzależnień uczniów;
B.2.U6.	zdiagnozować potrzeby edukacyjne ucznia i zaprojektować dla niego odpowiednie wsparcie;
B.2.U7.	Określić przybliżony potencjał ucznia i doradzić mu ścieżkę rozwoju;

KOMPETENCJE SPOŁECZNE (absolwent jest gotów do)	
B.2.K1.	okazywania empatii uczniom oraz zapewnianie im wsparcia i pomocy;
B.2.K2.	profesjonalnego rozwiązywanie konfliktów w klasie szkolnej lub grupie wychowawczej;
B.2.K3.	samodzielnego pogłębiania wiedzy pedagogicznej;
B.2.K4.	współpracy z nauczycielami i specjalistami w celu doskonalenia swojego warsztatu pracy;
B.3.Praktyka psychologiczno-pedagogiczna	
WIEDZA (absolwent zna i rozumie)	
B.3.W1.	zadania charakterystyczne dla szkoły lub placówki systemu oświaty oraz środowisko, w jakim one działają
B.3.W2.	organizację, statut i plan pracy szkoły, program wychowawczo-profilaktyczny oraz program realizacji doradztwa zawodowego
B.3.W3	zasady zapewniania bezpieczeństwa uczniom w szkole i poza nią
UMIEJĘTNOŚCI (absolwent potrafi)	
B.3.U1.	wyciągać wnioski z obserwacji pracy wychowawcy klasy, jego interakcji z uczniami oraz sposobu, w jaki planuje i przeprowadza zajęcia wychowawcze
B.3.U2.	wyciągać wnioski z obserwacji sposobu integracji działań opiekuńczo-wychowawczych i dydaktycznych przez nauczycieli przedmiotów
B.3.U3.	wyciągać wnioski, w miarę możliwości, z bezpośredniej obserwacji pracy rady pedagogicznej i zespołu wychowawców klas
B.3.U4.	wyciągać wnioski z bezpośredniej obserwacji pozalekcyjnych działań opiekuńczo-wychowawczych nauczycieli, w tym podczas dyżurów na przerwach międzylekcyjnych i zorganizowanych wyjść grup uczniowskich
B.3.U5.	zaplanować i przeprowadzić zajęcia wychowawcze pod nadzorem opiekuna praktyk zawodowych
B.3.U6.	analizować, przy pomocy opiekuna praktyk zawodowych oraz nauczycieli akademickich prowadzących zajęcia w zakresie przygotowania psychologiczno-pedagogicznego, sytuacje i zdarzenia pedagogiczne zaobserwowane lub doświadczone w czasie praktyk
KOMPETENCJE SPOŁECZNE (absolwent jest gotów do)	
B.3.K1.	skutecznego współdziałania z opiekunem praktyk zawodowych i z nauczycielami w celu poszerzania swojej wiedzy
C. Podstawy dydaktyki i emisja głosu	
WIEDZA (absolwent zna i rozumie)	

C.W1.	usytuowanie dydaktyki w zakresie pedagogiki, a także przedmiot i zadania współczesnej dydaktyki oraz relację dydaktyki ogólnej do dydaktyk szczegółowych;
C.W2.	zagadnienie klasy szkolnej jako środowiska edukacyjnego: style kierowania klasą, problem ładu i dyscypliny, procesy społeczne w klasie, integrację klasy szkolnej, tworzenie środowiska sprzyjającego postępowi w nauce oraz sposób nauczania w klasie zróżnicowanej pod względem poznawczym, kulturowym, statusu społecznego lub materialnego
C.W3.	współczesne koncepcje nauczania i cele kształcenia – źródła, sposoby ich formułowania oraz ich rodzaje; zasady dydaktyki, metody nauczania, treści nauczania i organizacja procesu kształcenia oraz pracy uczniów;
C.W4.	zagadnienie lekcji jako jednostki dydaktycznej oraz jej budowę, modele lekcji i sztukę prowadzenia lekcji, a także style i techniki pracy z uczniami; interakcje w klasie; środki dydaktyczne
C.W5.	konieczność projektowania działań edukacyjnych dostosowanych do zróżnicowanych potrzeb i możliwości uczniów, w szczególności możliwości psychofizycznych oraz tempa uczenia się, a także potrzebę i sposoby wyrównywania szans edukacyjnych, znaczenie odkrywania oraz rozwijania predyspozycji i uzdolnień oraz zagadnienia związane z przygotowaniem uczniów do udziału w konkursach i olimpiadach przedmiotowych; autonomię dydaktyczną nauczyciela
C.W6.	sposoby i znaczenie oceniania osiągnięć szkolnych uczniów: ocenianie kształtujące w kontekście efektywności nauczania, wewnątrzszkolny system oceniania, rodzaje i sposoby przeprowadzania sprawdzianów i egzaminów zewnętrznych; tematykę oceny efektywności dydaktycznej nauczyciela i jakości działalności szkoły oraz edukacyjną wartość dodaną
C.W7.	znaczenie języka jako narzędzia pracy nauczyciela: problematykę pracy z uczniami z ograniczoną znajomością języka polskiego lub zaburzeniami komunikacji językowej, metody porozumiewania się w celach dydaktycznych – sztukę wykładania i zadawania pytań, sposoby zwiększania aktywności komunikacyjnej uczniów, praktyczne aspekty wystąpień publicznych – poprawność językową, etykę języka, etykietę korespondencji tradycyjnej i elektronicznej oraz zagadnienia związane z emisją głosu – budowę, działanie i ochronę narządu mowy i zasady emisji głosu.
UMIEJĘTNOŚCI (absolwent umie, potrafi)	
C.U1.	zidentyfikować potrzeby dostosowania metod pracy do klasy zróżnicowanej pod względem poznawczym, kulturowym, statusu społecznego lub materialnego;
C.U2.	zaprojektować działania służące integracji klasy szkolnej;
C.U3.	dobierać metody nauczania do nauczanych treści i organizować pracę uczniów;
C.U4.	wybrać model lekcji i zaprojektować jej strukturę;
C.U5.	zaplanować pracę z uczniem zdolnym, przygotowującą do udziału w konkursie przedmiotowym lub współzawodnictwie sportowym;
C.U6.	dokonać oceny pracy ucznia i zaprezentować ją w formie oceny kształtującej;
C.U7.	posługiwać się zgodnie z zasadami aparatem emisji głosu;
C.U8.	poprawnie posługiwać się językiem polskim

KOMPETENCJE SPOŁECZNE (absolwent jest gotów do)	
C.K1.	twórczego poszukiwania najlepszych rozwiązań dydaktycznych sprzyjających postępom uczniów;
C.K2.	skutecznego korygowania swoich błędów językowych i doskonalenia aparatu emisji głosu
D. Przygotowanie dydaktyczne do nauczania pierwszego przedmiotu	
E. Przygotowanie dydaktyczne do nauczania kolejnego przedmiotu	
WIEDZA (absolwent zna i rozumie)	
D.1/E.1.W1.	miejsce historii oraz wiedzy o społeczeństwie w ramowych planach nauczania w szkole podstawowej
D.1/E.1.W2.	podstawę programową historii oraz wiedzy o społeczeństwie, cele kształcenia i treści nauczania w szkole podstawowej, historię oraz wiedzę o społeczeństwie w kontekście wcześniejszego i dalszego kształcenia, strukturę wiedzy w zakresie historii oraz wiedzy o społeczeństwie, a także kompetencje kluczowe i ich kształtowanie w ramach nauczania tych przedmiotów w szkole podstawowej
D.1/E.1.W3.	integrację wewnątrz- i międzyprzedmiotową; zagadnienia związane z programem nauczania – tworzenie i modyfikację, analizę, ocenę, dobór i zatwierdzanie oraz zasady projektowania procesu kształcenia oraz rozkładu materiału w szkole podstawowej
D.1/E.1.W4.	kompetencje merytoryczne, dydaktyczne i wychowawcze nauczyciela, w tym potrzebę zawodowego rozwoju, także z wykorzystaniem technologii informacyjno-komunikacyjnej, oraz dostosowywania sposobu komunikowania się do poziomu rozwoju uczniów szkoły podstawowej i stymulowania aktywności poznawczej uczniów, w tym kreowania sytuacji dydaktycznych w szkole podstawowej; znaczenie autorytetu nauczyciela oraz zasady interakcji ucznia i nauczyciela w toku lekcji; moderowanie interakcji między uczniami; rolę nauczyciela jako popularyzatora wiedzy oraz znaczenie współpracy nauczyciela w procesie dydaktycznym z rodzicami lub opiekunami uczniów, pracownikami szkoły podstawowej i środowiskiem pozaszkolnym
D.1/E.1.W5.	konwencjonalne i niekonwencjonalne metody nauczania, w tym metody aktywizujące i metodę projektów, proces uczenia się przez działanie, odkrywanie lub dociekanie naukowe oraz pracę badawczą ucznia, a także zasady doboru metod nauczania typowych dla historii oraz wiedzy o społeczeństwie w szkole podstawowej
D.1/E.1.W6.	metodykę realizacji poszczególnych treści kształcenia w obrębie historii oraz wiedzy o społeczeństwie – rozwiązania merytoryczne i metodyczne, dobre praktyki, dostosowanie oddziaływań do potrzeb i możliwości uczniów lub grup uczniowskich o różnym potencjale i stylu uczenia się, typowe dla przedmiotu lub rodzaju zajęć błędy uczniowskie, ich rolę i sposoby wykorzystania w procesie dydaktycznym
D.1/E.1.W7.	organizację pracy w klasie szkolnej i grupach: potrzebę indywidualizacji nauczania, zagadnienie nauczania interdyscyplinarnego, formy pracy specyficzne dla historii oraz wiedzy o społeczeństwie: wycieczki, zajęcia terenowe i laboratoryjne, doświadczenia i konkursy oraz zagadnienia związane z pracą domową właściwe dla szkoły podstawowej

D.1/E.1.W8.	sposoby organizowania przestrzeni klasy szkolnej w szkole podstawowej z uwzględnieniem zasad projektowania uniwersalnego: środki dydaktyczne (podręczniki i pakiety edukacyjne), pomoce dydaktyczne – dobór i wykorzystanie zasobów edukacyjnych, w tym elektronicznych i obcojęzycznych, edukacyjne zastosowania mediów i technologii informacyjno-komunikacyjnej oraz AI; myślenie komputacyjne w rozwiązywaniu problemów w zakresie historii oraz wiedzy o społeczeństwie; potrzebę wyszukiwania, adaptacji i tworzenia elektronicznych zasobów edukacyjnych i projektowania multimedialnych
D.1/E.1.W9.	metody kształcenia w odniesieniu do historii oraz wiedzy o społeczeństwie, a także znaczenie kształtowania postawy odpowiedzialnego i krytycznego wykorzystywania mediów cyfrowych (w tym AI) oraz poszanowania praw własności intelektualnej
D.1/E.1.W10.	rolę diagnozy, kontroli i oceniania w pracy dydaktycznej; ocenianie i jego rodzaje: ocenianie bieżące, semestralne i roczne, ocenianie wewnętrzne i zewnętrzne; funkcje oceny właściwe dla szkoły podstawowej
D.1/E.1.W11.	egzaminy kończące szkołę podstawową i sposoby konstruowania testów, sprawdzianów oraz innych narzędzi przydatnych w procesie oceniania uczniów w ramach historii oraz wiedzy o społeczeństwie
D.1/E.1.W12.	diagnozę wstępną grupy uczniowskiej i każdego ucznia w kontekście historii i wiedzy o społeczeństwie oraz sposoby wspomagania rozwoju poznawczego uczniów; potrzebę kształtowania pojęć, postaw, umiejętności praktycznych, w tym rozwiązywania problemów i wykorzystywania wiedzy; metody i techniki skutecznego uczenia się; metody strukturyzacji wiedzy oraz konieczność powtarzania i utrwalania wiedzy i umiejętności w szkole podstawowej
D.1/E.1.W13.	znaczenie rozwijania umiejętności osobistych i społeczno-emocjonalnych uczniów: potrzebę kształtowania umiejętności współpracy, w tym grupowego rozwiązywania problemów oraz budowania systemu wartości i rozwijania postaw etycznych uczniów, a także kształtowania kompetencji komunikacyjnych i nawyków kulturalnych właściwych dla szkoły podstawowej
D.1/E.1.W14.	warsztat pracy nauczyciela szkoły podstawowej; właściwe wykorzystanie czasu lekcji przez ucznia i nauczyciela; zagadnienia związane ze sprawdzaniem i ocenianiem jakości kształcenia oraz jego ewaluacją, a także z koniecznością analizy i oceny własnej pracy dydaktyczno-wychowawczej
D.1/E.1.W15.	potrzebę kształtowania u ucznia szkoły podstawowej pozytywnego stosunku do nauki, rozwijania ciekawości, aktywności i samodzielności poznawczej, logicznego i krytycznego myślenia, kształtowania motywacji do uczenia się danego przedmiotu i nawyków systematycznego uczenia się, korzystania z różnych źródeł wiedzy, w tym z Internetu oraz sztucznej inteligencji (AI), oraz przygotowania ucznia do uczenia się przez całe życie przez stymulowanie go do samodzielnej pracy
UMIEJĘTNOŚCI (absolwent potrafi)	
D.1/E.1.U1.	identyfikować typowe zadania szkolne z celami kształcenia, w szczególności z wymaganiami ogólnymi podstawy programowej dla szkoły podstawowej oraz z kompetencjami kluczowymi

D.1/E.1.U2.	przeanalizować rozkład materiału dla przedmiotów historia oraz wiedza o społeczeństwie w szkole podstawowej
D.1/E.1.U3.	identyfikować powiązania treści historii oraz wiedzy o społeczeństwie z innymi treściami nauczania
D.1/E.1.U4.	dostosować sposób komunikacji do poziomu rozwojowego uczniów szkoły podstawowej
D.1/E.1.U5.	kreować sytuacje dydaktyczne służące aktywności i rozwojowi zainteresowań uczniów szkoły podstawowej oraz popularyzacji wiedzy
D.1/E.1.U6.	podejmować skuteczną współpracę w procesie dydaktycznym z rodzicami lub opiekunami uczniów, pracownikami szkoły podstawowej i środowiskiem pozaszkolnym
D.1/E.1.U7.	dobierać metody pracy klasy oraz środki dydaktyczne, w tym z zakresu technologii informacyjno-komunikacyjnej, aktywizujące uczniów szkoły podstawowej i uwzględniające ich zróżnicowane potrzeby edukacyjne
D.1/E.1.U8.	merytorycznie, profesjonalnie i rzetelnie oceniać pracę uczniów szkoły podstawowej wykonywaną w klasie i w domu
D.1/E.1.U9.	skonstruować sprawdzian służący ocenie danych umiejętności uczniów szkoły podstawowej
D.1/E.1.U10.	rozpoznać typowe dla historii oraz wiedzy o społeczeństwie błędy uczniowskie i wykorzystać je w procesie dydaktycznym
D.1/E.1.U11.	przeprowadzić wstępną diagnozę umiejętności ucznia szkoły podstawowej
KOMPETENCJE SPOŁECZNE	
(absolwent jest gotów do)	
D.1/E.1.K1.	adaptowania metod pracy do potrzeb i różnych stylów uczenia się uczniów szkoły podstawowej
D.1/E.1.K2.	popularyzowania wiedzy wśród uczniów szkoły podstawowej i w środowisku szkolnym oraz pozaszkolnym
D.1/E.1.K3.	zachęcania uczniów szkoły podstawowej do podejmowania prób badawczych
D.1/E.1.K4.	promowania odpowiedzialnego i krytycznego wykorzystywania mediów cyfrowych oraz poszanowania praw własności intelektualnej
D.1/E.1.K5.	kształtowania umiejętności współpracy uczniów szkoły podstawowej, w tym grupowego rozwiązywania problemów
D.1/E.1.K6.	budowania systemu wartości i rozwijania postaw etycznych uczniów szkoły podstawowej oraz kształtowania ich kompetencji komunikacyjnych i nawyków kulturalnych
D.1/E.1.K7.	rozwijania u uczniów szkoły podstawowej ciekawości, aktywności i samodzielności poznawczej oraz logicznego i krytycznego myślenia
D.1/E.1.K8.	kształtowania nawyku systematycznego uczenia się i korzystania z różnych źródeł wiedzy, w tym z Internetu
D.1/E.1.K9.	stymulowania uczniów szkoły podstawowej do uczenia się przez całe życie przez samodzielną pracę

D.2. Praktyka zawodowa – nauczanie historii oraz wiedzy o społeczeństwie	
WIEDZA (absolwent zna i rozumie)	
D.2/E.2.W1.	zadania dydaktyczne realizowane przez szkołę podstawową
D.2/E.2.W2.	sposób funkcjonowania oraz organizację pracy dydaktycznej szkoły podstawowej
D.2/E.2.W3.	rodzaje dokumentacji działalności dydaktycznej prowadzonej w szkole podstawowej
UMIEJĘTNOŚCI (absolwent potrafi)	
D.2/E.2.U1.	wyciągnąć wnioski z obserwacji pracy dydaktycznej nauczyciela szkoły podstawowej, jego interakcji z uczniami oraz sposobu planowania i przeprowadzania zajęć dydaktycznych; aktywnie obserwować stosowane przez nauczyciela metody i formy pracy oraz wykorzystywane środki dydaktyczne, a także sposoby oceniania uczniów.
D.2/E.2.U2.	zaplanować i przeprowadzić pod nadzorem opiekuna praktyk zawodowych serię lekcji lub zajęć w szkole podstawowej
D.2/E.2.U3.	analizować, przy pomocy opiekuna praktyk zawodowych oraz nauczycieli akademickich prowadzących zajęcia w zakresie przygotowania psychologiczno-pedagogicznego, sytuacje i zdarzenia pedagogiczne zaobserwowane lub doświadczane w czasie praktyk.
KOMPETENCJE SPOŁECZNE (absolwent jest gotów do)	
D.2/E.2.K1.	skutecznego współdziałania z opiekunem praktyk zawodowych i nauczycielami szkoły podstawowej w celu poszerzania swojej wiedzy dydaktycznej oraz rozwijania umiejętności wychowawczych

Efekty uczenia związane z przygotowaniem do nauczania (PN) dodatkowo określone przez Instytut Historii i Archiwistyki UKEN

WIEDZA (absolwent zna i rozumie)	
PN W01.	zasady edukacji antydyskryminacyjnej
KOMPETENCJE SPOŁECZNE (absolwent jest gotów do)	
PN K01.	współpracy ze szkołami, muzeami oraz innymi instytucjami kultury w oparciu o przyjęte zasady etyki zawodowej